

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;

Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

*Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу
несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...

ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

ISBN 978-617-8763-00-8

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Гнатюк Дмитро Володимирович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УКЛАДАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДОГОВОРУ
ДАРУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 56

Голоденко Леся Олегівна

ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 61

Гринько Світлана Дмитрівна, Гринько Андрій Русланович

КРАЙНЯ НЕОБХІДНІСТЬ ЯК СПОСІБ САМОЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ
ПРАВ У СТАРОДАВНЬОМУ РИМІ 65

Гриценюк Владислав Олександрович

СУБ'ЄКТИ ПРАВА НА МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТВОРИ 69

Давидова Ірина Віталівна

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО
ПРЕДСТАВНИЦТВА 74

Деренюк Ангеліна Олександрівна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 77

Діденко Лариса Василівна

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ТА ЇХНІХ СІМЕЙ НА СПАДЩИНУ В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО
КОНФЛІКТУ 79

Добровольська Володимира Володимирівна,

Артьомов Дмитро Володимирович

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ УЧАСНИКІВ АПЕЛЯЦІЙНОГО
ПРОВАЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ 82

Ennan R. E.

LEGAL PERSONALITY OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE:
IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE A SUBJECT OF LAW?
(ПРАВСУБ'ЄКТНІСТЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ:
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ – СУБ'ЄКТ ПРАВА?) 86

Журавель Алла Василівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ НЯНЬ В
УКРАЇНІ 91

Заїка Юрій Олександрович

ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ У СФЕРІ ЖИТЛОВО-
КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ 95

Здирко Єлизавета Михайлівна

МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДОКТРИНИ FAIR USE ДЛЯ ЗАХИСТУ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ЗГЕНЕРОВАНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ
ТВОРИ 100

ЛІТЕРАТУРА:

1. Підпригора О. А. Авторське право та суміжні права: навч. посіб. К.: Право, 2021. 288 с.
2. Ворона В. І. Цифрове авторське право та його проблеми. К.: Юстініан, 2023. 198 с.
3. Кисельова О. В. Авторські права на комп'ютерні програми та мультимедійні твори. Харків: Право, 2021. 196 с.
4. Кузнецова Н. С., Підпригора, О. А. Цивільне право України. Загальна частина: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2021. 432 с.
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
6. Дудченко О. С. Правовий статус мультимедійних творів у сфері авторського права. *Юридична наука і практика*. 2022. № 2. С. 101-110.
7. Левченко В. О. Цифрові технології у сфері захисту авторських прав: сучасні виклики та перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. 2022. № 3. С. 64-71.

*Давидова Ірина Віталівна,
докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська
юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА

Різновидом добровільного представництва є комерційне представництво. Відповідно до ст. 243 ЦК України комерційним представником є особа, яка постійно та самостійно виступає представником підприємців при укладенні ними договорів у сфері підприємницької діяльності.

Особливості інституту комерційного представництва зумовлюються наступним:

- предметом діяльності комерційного представника є представництво інтересів суб'єктів підприємницької діяльності при укладенні ними договорів, які опосередковують цю діяльність;
- комерційний представник здійснює свою діяльність на постійних засадах;

- комерційний представник провадить власну діяльність самостійно;
- на відміну від інших видів представницьких відносин, комерційне представництво дозволяє представникові виконувати свої повноваження щодо двох або кількох сторін одного і того самого правочину, якщо такі повноваження були йому надані на підставі домовленості сторін або за законом (ч. 2 ст. 243 ЦК України).

Враховуючи те, що комерційне представництво спрямоване на укладення договорів у підприємницькій сфері, представником може бути лише той суб'єкт, який володіє підприємницькою дієздатністю. Виходячи з того, що представник може бути наділений правом на вчинення лише того правочину, що може вчинити особа, яку представляють, остання також повинна мати статус суб'єкта підприємницької діяльності.

Відповідно до ст. 243 ЦК України комерційний представник може бути уповноважений не на вчинення, правочинів взагалі, як інші представники, а лише на укладення договорів. Таке обмеження видається не виправданим ні з теоретичної, ні з практичної точок зору, адже в підприємницьких відносинах представник зазвичай потребує більшого обсягу повноважень за інших представників. Відтак, комерційний представник може бути уповноважений не лише на укладення договорів, але й на вчинення правочинів взагалі, тобто на їхнє укладення, виконання, зміну та розірвання.

Самостійність участі комерційного представника у підприємницьких відносинах не варто розглядати як позбавлення його права здійснювати передоручення. Останнє право комерційного представника може впливати як з підстави представництва, так і з відповідних норм закону (ст. 1005 ЦК України).

Правовідносини комерційного представництва можуть підтверджуватися письмовим договором між сторонами або довіреністю (ч. 3 ст. 243 ЦК України). Однак, слід звернути увагу на неоднакове юридичне значення договору і довіреності: якщо договір доручення або інший договір є безпосередньою підставою для виникнення комерційного представництва, то довіреність – це документ, що підтверджує повноваження комерційного представника перед третіми особами. Отже, в будь-якому випадку в основі виникнення комерційного представництва, як і інших представницьких відносин взагалі, лежить домовленість між сторонами, тобто договір, а не довіреність.

Як свідчить ч. 4 ст. 243 ЦК України, закон може передбачати можливість врегулювання особливостей комерційного представництва в окремих сферах підприємницької діяльності. Відсутність спеціального закону з цього питання не заважає сформулювати перелік особливостей правового статусу комерційного представника (який випливає з аналізу норм глави 68 ЦК України про договір доручення, а також шляхом їх співставлення з нормами ст. 243 ЦК України).

Зокрема, до них можна віднести:

1) комерційний представник може здійснювати свою діяльність на підставі договору або довіреності (на відміну від загального правила, вміщеного у ч. 1 ст. 1007 ЦК України, відповідно до якої довіритель зобов'язаний видати повіреному довіреність на вчинення юридичних дій, передбачених договором доручення);

2) за умови відмови повіреного діяти (коли він є комерційним представником) у довірителя виникає право на відшкодування збитків (на відміну від загального правила, визначеного . 3 ст. 1009 ЦК України), аналогічні обов'язки щодо відшкодування збитків встановлені у разі відмови довірителя, якщо повірений є комерційним представником (ч. 2 ст. 1009 ЦК України);

3) законом встановлені особливі правила відмови від договору доручення за участі комерційного представника, зокрема абзац перший ч. 3 ст. 1008 ЦК України передбачає, що у такому випадку будь-яка зі сторін зберігає можливість відмови від договору, однак, зобов'язана попередити другу сторону про відмову від договору, принаймні, за один місяць до його припинення, якщо договором не встановлений триваліший строк;

4) припинення юридичної особи, яка є комерційним представником, тягне за собою припинення договору доручення лише у разі відмови довірителя (абзац другий ч. 3 ст. 1008 ЦК України), натомість припинення юридичних осіб – повірених, що не мають статусу комерційних представників (аналізу ч. 2 ст. 1010 ЦК України) припиняє договір доручення автоматично.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що комерційне представництво є самостійним і специфічним різновидом добровільного представництва, правова природа якого зумовлена особливостями підприємницької діяльності та підвищеними вимогами до стабільності, професійності й автономності представника. Його сутність полягає у постійному та самостійному здійсненні представницьких

повноважень в інтересах суб'єктів підприємництва з метою укладення договорів у сфері господарського обороту, що об'єктивно відрізняє його від класичних моделей представництва.

Норми ст. 243 ЦК України, у взаємозв'язку з положеннями глави 68 ЦК України, дозволяють виокремити особливий правовий статус комерційного представника, який проявляється у можливості одночасного представництва кількох сторін правочину, спеціальних правилах надання та підтвердження повноважень, а також у модифікованих підставах і порядку припинення договірних відносин. Водночас обмеження повноважень комерційного представника виключно укладенням договорів видається дискусійним та таким, що не повною мірою відповідає реальним потребам підприємницького обороту.

Отже, комерційне представництво слід розглядати як гнучкий правовий інструмент забезпечення ефективності договірних зв'язків у сфері підприємництва, який потребує подальшого доктринального осмислення та, ймовірно, уточнення законодавчого регулювання з урахуванням практичних потреб сучасних ринкових відносин.

Деренюк Ангеліна Олександрівна
студентка 5 курсу магістратури
Національного університету «Одеська
юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Павлова В. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну спричинило масові порушення прав приватних осіб, зокрема житлових прав мільйонів громадян. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на 2024 рік понад 5 мільйонів українців мають статус внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що актуалізує проблему забезпечення їхніх житлових прав у рамках цивільно-правового регулювання [1, с. 12].